

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

VÚPSV
rilsa VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
RESEARCH INSTITUTE FOR LABOUR AND SOCIAL AFFAIRS

Vyhodnocení rekvalifikačních programů

realizovaných v ČR v roce 2016

Markéta Horáková, Miroslav Suchanec

Ondřej Hora, Miroslava Rákoczyová, Tomáš Sirovátka

reg. č. CZ.03.1.54/0.0/0.0/15_122/0006089

- Analýza součástí projektu „Vyhodnocování účinnosti a efektivity realizace APZ“
- Zaměřena **pouze** na rekvalifikační programy
- Snaha o **komplexnější** vyhodnocení než v předchozích analýzách
- Nová **dříve nesledovaná hlediska hodnocení** (např. jak reagují programy na situaci na TP nebo na vzdělávací systém, hodnocení dopadů v regionech, posouzení diference dopadů ad.)
- **Kombinuje** kvantitativní a kvalitativní přístup k vyhodnocování
- **Kvantitativní část** založena na individualizovaných datech systému OK Práce
- **Kvalitativní část** studie založena na výsledcích fokusních skupin (2017) + hloubkové rozhovory (individuální práce s uchazeči, 2019) + rozhovory na GŘ ÚP (2018)

Některé sledované otázky:

- Co je obsahem rekvalifikačních programů a jaká je jejich délka?
- Ke komu jsou rekvalifikační programy cíleny?
- Jaké faktory ovlivňují cílenost rekvalifikací?
- Jak se účastníkům daří dokončovat rekvalifikace?
- Nakolik reagují rekvalifikační programy na poptávku v jednotlivých profesích?
- Nakolik jsou v souladu obory rekvalifikace s předchozím vzděláním uchazečů?

Kontext provedeného hodnocení

- klesající rozsah a důraz na realizaci rekvalifikací
- **16 983 účastníků rekvalifikací v roce 2016** (27 158 úč. v 2014)
- 2 % nezaměstnaných, 26 % účastníků všech programů APZ
- specifická situace na trhu práce v roce 2016 - nízká míra nezaměstnanosti (ČR 4 % x EU 8,6 %)
- převažovala skupina krátkodobě evidovaných uchazečů (66 %, pokles počtu dlouh. nezaměstnaných o 74 tis. mezi 2014 a 2016)
- dlouhodobě nezaměstnaní: osoby s nízkým vzděláním (72 % maximálně vyučení), lidé s horším zdravotním stavem (45,1 % osob se zdravotním omezením nebo 1.-3. stupněm invalidity), uchazeči středního a vyššího věku (nad 44 let), lidé s předchozí opakovanou a dlouhodobou evidencí
- snaha zvýšit cílenost směrem ke znevýhodněným uchazečům (VPP, SÚPM)
- časová a administrativní náročnost výběru standardních rekvalifikací (odlišný podíl standardních a zvolených rekvalifikací v jednotlivých krajích)

Klíčové charakteristiky rekvalifikačních programů

- Hlediska: obsah, krátké/dlouhé, teoretické/praktické
- Zpravidla **krátké, intenzivní, teoreticky orientované**
- **Zvolené** – typické (nejvíce zastoupené): řidičské průkazy, osobní služby, svářečské průkazy
- **Standardní** – typické (nejvíce zastoupené): počítačové rekvalifikace, svářečské průkazy, účetnictví
- Mediánová délka většinou **do 50 dnů** (některé delší, ale ty tvoří menšinu)
- Nejčetnější skupina: průměrný počet **hodin teorie 55**, průměrný počet **hodin praxe 8** (standardní rekvalifikace)
- **Teoretické** (bezpečnost práce, ochrana majetku a osob), **praktické** (gastronomie, hotelnictví, turismus), **vyrovnané** (výjimečně – zdravotnictví)
- Po dohodě s MPSV jsem rozdělili pro analýzu praxe **do 8 typů** (viz tabulky níže)

Analýza cílenosti – data a metody

- kvantitativní data (IS Okpráce) – sledování **pouze „noví“ účastníci** těchto programů (vstoupili v roce 2016)
- základní soubor tvořen všemi, kteří **byli v registru k 1.1.2016** (stav, 429 188 osob) nebo kdykoliv v průběhu roku **do registru vstoupili** (toky, 406 299 osob) – jde o všechny nezaměstnané, kteří měli v průběhu roku 2016 **šanci vstoupit do programu APZ/rekvalifikace**
- zajímají nás **všechny programy** (každý nezaměstnaný měl možnost v průběhu roku vstoupit až do 5 programů)
- **struktura účastníků** (věk, vzdělání, pohlaví, zdravotní stav, předchozí evidence – počet a kumulovaná délka)
- **index cílenosti** rekvalifikačních programů (porovnání zastoupení jednotlivých sociodemografických skupin v programech a v nezaměstnanosti)
- doplněno analýzou **kvalitativních dat** (faktory ovlivňující cílenost rekvalifikací)

Vyhodnocení struktury účastníků a cílenosti programů

- do **standardních programů** nastupují spíše starší uchazeči, ženy a osoby se zdravotním postižením, zatímco ve zvolených rekvalifikacích najdeme častěji muže, mladé lidi do 35 let a osoby bez vážnějších zdravotních problémů
- skupina programů, kde se **struktura účastníků standardních R lišila od účastníků stejných programů v rámci zvolených R**: zejména programy PC a IT dovedností, kurzy přípravy na podnikání, rekvalifikace v průmyslových odvětvích, jiné (ostatní) rekvalifikace
- **zvolené rekvalifikace** – a) do oborů, po nichž je na TP obecně menší poptávka (potravinářský či chemický průmysl, textilní výroba a oděvnictví), b) jsou zaměřeny na specifické dovednosti (kurzy v oblasti PC a IT, programy rozšiřující stávající kvalifikaci uchazečů), c) programy, které je třeba zajistit pouze v malém rozsahu (pro jednotlivce, mimo rámec režimu veřejných zakázek)

POHLAVÍ (%)	Rekval. standard.	Rekval. zvolená
ženy	54,9	44,7
muži	45,1	55,3
celkem N (= 100 %)	10 376	6 785
VZDĚLÁNÍ (%)	Rekval. standard.	Rekval. zvolená
základní	13,4	12,9
středošk. bez mat.	34	32,9
středošk. s mat.	39,7	39,1
vyšší odb. a VŠ	12,9	15,1
neuvedeno	0	0
celkem N (= 100 %)	10 376	6 785
VĚK (%)	Rekval. standard.	Rekval. zvolená
15-19 let	2,7	2,1
20-24 let	11,8	15,8
25-29 let	11,4	15,5
30-34 let	11,1	13,9
35-39 let	15,2	15,7
40-44 let	14,1	13,6
45-49 let	11,1	9,8
50-54 let	12,7	8,4
55-59 let	8,6	4,5
nad 60 let	1,3	0,7
celkem N (= 100 %)	10 376	6 785

ZDRAVOTNÍ STAV (%)	Rekval. standard.	Rekval. zvolená
dobrý	72,6	83,1
zdrav. omezení/znev.	15,2	9,6
částečná inv. (I. st.)	7,3	3,4
plná inv. (II. a III. st.)	2,9	1,7
neuvedeno	2	2,2
celkem N (= 100 %)	10 376	6 785
POČET PŘED. EV. (%)	Rekval. standard.	Rekval. zvolená
jen sledovaná ev.	18,2	19,1
1 předchozí ev.	17,1	18,5
2 předchozí ev.	15,9	14,5
3 předchozí ev.	12	12,3
4 předchozí ev.	9,8	9,7
5+ předchozích ev.	27	25,8
celkem N (= 100 %)	10 376	6 785
CELK. DÉLKA PŘED. EV. (%)	Rekval. standard.	Rekval. zvolená
jen sledovaná ev.	18,2	19,1
krátkod. ev. (1-90 dnů)	7,9	9,3
středněd. ev. (91-365 dnů)	20,9	23,5
dlouhod. ev. (366+ dnů)	53	48,1
celkem N (= 100 %)	10 376	6 785

Typ rekvalifikace	Cílenost rekvalifikací (bez větších rozdílů mezi standardními a zvolenými rekvalifikacemi)
(A) Služby	vysoká c. na ženy, SŠ bez maturity i s maturitou, osoby bez zdravotních problémů, s dřívější opakovanou zkušeností s nezaměstnaností
(B) Zemědělství, zahradnictví, ostraha	s méně příznivými sociodemografickými charakteristikami – téměř 80 % z nich dosáhlo maximálně vyučení, byli starší 50 let a naprostá většina z nich byla evidována jako skupina osob se zdravotním omezením nebo s uznaným statutem invalidního důchodce
(C) Řidičská oprávnění	směřují výrazněji k mladším uchazečům, lidem se středoškolským vzděláním, ať už s maturitou či bez ní, bez zdravotních problémů, s opakovanou ale spíše krátkou či středně dlouho trvající předchozí nezaměstnaností.
(D) Ekonomika a THP	vysoká c. na ženy, osoby se SŠ vzděláním s maturitou, vysokoškoláky, uchazeče středního věku, s krátkou dobou aktuální před-programové evidence a dobrým zdravotním stavem.

Typ rekvalifikace	Cílenost rekvalifikací (odlišnosti)
(E) Rekvalifikace pro průmysl	ST: vysoká c. na muže, osoby s vyučením, mladé lidi, uchazeče bez zdravotních problémů a s předchozí opakovanou zkušeností s nezaměstnaností a více předchozími evidencemi X ZV: spíše vzdělanější účastníci, ve středním věku, častěji se zdravotními problémy
(F) PC a IT	ST: základní PC dovednosti (vysoká c. na ženy, uchazeče ve středním a vyšším věku, středoškoláky s maturitou, osoby s dřívější krátkodobou celkovou nezaměstnaností a uchazeče se zdravotními problémy) X ZV: specializované (vyrovnaný podíl M a Ž, vyšší kvalifikace, mladší a střední věkové skupiny)
(G) Příprava k podnikání	ST: většinou ženy, uchazeči bez zdravotních problémů a omezení, středně a více kvalifikovaní X ZV: častěji bez zdravotních problémů, mladší osoby
(H) Jiné/ostatní.	reziduální kategorie, logicky neurčitá cílenost, přesto ST: nespecifické (rovnoměrné zastoupení M a Ž, věkové i vzdělanostní skupiny) X ZV: rozšíření kvalifikace (ženy, vyšší vzdělání, dobrý zdravotní stav, max. 1 evidence)

Vyhodnocení dalších aspektů souvisejících s cíleností a dopady rekvalifikací

Faktory ovlivňující (omezující) cílenost:

- náročnost individuální práce se znevýhodněnými
- nízká motivace a nekooperativnost účastníků – samovýběr + menší snaha je zařazovat do programů
- pracovníci na to nejsou dostatečně (i odborně) připraveni + obtížné podmínky a náročnost práce, nedostatečně intenzivní spolupráce s dalšími subjekty
- zaměření na efektivnost a výsledky (orientace na bezproblémové uchazeče vylepšuje hrubé efekty, sledují se hlavně kvantitativní ukazatele)

Nakolik rekvalifikace reagují na poptávku na trhu práce?

- většinou jsou realizovány ve vysoce poptávaných profesích (výjimkou účetnictví, nižší poptávka i u osobních služeb a řidičských průkazů)

Jak rekvalifikace souvisí s předchozím vzděláním, a to především u mladých lidí?

- dobré zařazovat z hlediska praxe, délky předchozí evidence + rozšiřování (rozvoj) současné kvalifikace (nikoliv nahrazení)

(Ne)dokončení standardní rekvalifikace

- **61 % dokončilo program úspěšně (zvolené 73 procent)**
- při dobré ekonomické situaci v méně postižených regionech odchází značná část účastníků už během rekvalifikace do zaměstnání X v hůře postižených regionech nedokončují účastníci rekvalifikace v důsledku neúspěchu (typické zejména pro osoby s nižší úrovní vzdělání, v hmotné nouzi a u mladých lidí)
- 14 % ukončilo předčasně z důvodu studijní nebo pracovní aktivity
- 14 % ukončilo předčasně ze zdravotních důvodů (osoby se zdravotním znevýhodněním nemají větší neúspěšnost ze zdravotních důvodů)
- přímo neúspěch během programu 6 %
- podrobná analýza faktorů viz zpráva (též rozdíly v krajích apod.)

Závěry k rozsahu a cílenosti rekvalifikací

- nižší rozsah rekvalifikací (cca čtvrtina všech účastníků APZ), postupné vyrovnávání podílu stand a zvol rekvalifikací (60:40)
- obsahově heterogenní, homogenní v jiných charakteristikách (krátké, intenzivní, teoretické)
- cílenost značně souvisí s typem rekvalifikačního programu (odlišnosti v cílenosti u různých typů programů + odlišnost ve strategiích ÚP (zvolené – Olomoucký kraj, Vysočina, standardní – Moravskoslezský, Zlínský kraj)
- větší cílenost k více znevýhodněným než dříve (bez kvalifikace, opakovaně nezam) + zastoupení i kvalifikovaných, ale s problémy s uplatněním (rodiče) – při dobré cílenosti mohou pomáhat i více znevýhodněným
- standardní R častěji pracují se znevýhodněnými, zvolené R doplňují nabídku v profesích a situacích, které jsou hůře předvídatelné
- rekvalifikace reagují na oficiální nabídku volných pracovních míst a vhodně doplňují/rozšiřují kvalifikaci u mladých uchazečů

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

VÚPSV
rilsa VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
RESEARCH INSTITUTE FOR LABOUR AND SOCIAL AFFAIRS

Děkujeme Vám za pozornost.

Realizační tým.